

ВИЩА ШКОЛА ЯК ІНСТИТУТ ВІДТВОРЕННЯ ТА ПЕРЕДАЧІ КУЛЬТУРИ. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА

Ключовою ідеєю перетворень в системі сучасної освіти є ідея розвитку, що включає необхідність створення умов для формування механізмів розвитку закладів освіти та системи освіти в цілому, перетворень освіти в дієвий фактор розвитку суспільства.

У процесі розвитку вищої школи культура викладача вищої школи посідає особливе місце, тому що тільки через культуру викладача може формуватись фахівець, здатний вільно і широко мислити, створювати інтелектуальні цінності, яких потребує суспільство. Освіта є основою розвитку людини культури.

Людина культури – це духовно багата особистість, яка володіє творчими здібностями, віддана своїй справі, захоплена нею, розуміє необхідність розвитку духовних потреб суспільства, орієнтована на загальнолюдські цінності, світову і національну духовну культуру. Людина культури – це гуманна особистість. Гуманізм – основа моралі, де любов до людей передбачає милосердя, чуйність, доброту, піклування та захист, розуміння цінності кожної людини будь-якої національності, соціального статусу в суспільстві, особистих якостей. Людина культури – особистість творча, яка розмірковує, мислить альтернативно, незадоволена одержаними здобутками, має розвинуте прагнення до творення. Людина культури – це незалежна особистість, котра здатна до самовизначення, тобто на подальший розвиток самосвідомості, незалежності суджень у поєднанні з повагою до поглядів інших людей, почуття самоповаги, уміння приймати рішення і нести відповідальність.

Феномен «культура» багатозначний, складний та багатовимірний. Суть культури полягає в гуманістичності, в конкретизації загальнолюдських цінностей. Джерелом культури є засоби та результати діяльності людини. Культура виступає механізмом, що регулює поведінку та діяльність людини, сама же людина є її носієм та транслятором. Таким чином, культура є специфічно людський спосіб буття, котрий визначає спектр практичної та духовної активності людини, її можливість взаємодії з навколишнім світом.

Культура викладача – це особливий тип культури. Діяльність викладача спрямована на формування особистості, здатному у майбутньому відтворювати та збагачувати культуру суспільства. У процесі викладання головним засобом передачі культури, духовних цінностей є неповторна індивідуальність викладача як носія культури і суб'єкта міжособистих відносин з унікальною особистістю студента, котра постійно змінюється, збагачується знанням. Через культуру викладача проявляються його професійні цілі, мотиви, знання, уміння, якості, здібності. Культура

викладача є феноменом вияву його власного «Я» у професійній діяльності через єдність його цілей, мотивів, знань, умінь, якостей, здібностей.

Особливістю професії викладача є те, що він виступає не лише джерелом інформації, але й носієм культури, організатором діяльності і спілкування студентів. Особливе місце у професійній діяльності викладача посідають певні технології, а саме комунікативні вміння – засоби комунікативної діяльності на основі набутих знань про спілкування. Своєрідною мовою спілкування є етикет, який дає змогу, підтримуючи суверенітет кожної особистості, досягати взаєморозуміння і взаємоповаги. Зовнішні форми поведінки викладача створюють власний професійний імідж, де відображаються його культура, привабливість, манери, життєрадісність, сучасність. Професійний імідж складається з візуального, внутрішнього, вербального і акторського образів.

Успішність професійної діяльності викладача залежить від таких якостей, як професійно спрямовані – любов до студента і професії, відданість своїй справі; інтелектуальні якості – гнучкість, варіативність, самостійність мислення, увага, уява тощо; індивідуально-психологічні якості – стриманість, вимогливість, спостережливість тощо; соціально-психологічні якості – повага до людини, комунікативність, справедливість тощо.